

Sygn. akt V Ga 95/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 listopada 2015 roku

Sąd Okręgowy w Częstochowie Wydział V Gospodarczy w składzie następującym:

Przewodniczący: **SSO Zofia Wolna**

Sędziowie: SSO Andrzej Znak (spr.), SSO Zdzisław Bojanowski

Protokolant: Agnieszka Wójcik

po rozpoznaniu w dniu 27 listopada 2015 roku w Częstochowie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w C.

przeciwko M. W. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego M. W. (1)

od wyroku Sądu Rejonowego w Częstochowie

z dnia 20 maja 2013 roku

sygn. akt VIII GC 167/13

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 i 2 w ten sposób, że powództwo oddala;
2. przyznać od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Częstochowie na rzecz R. N. – pełnomocnika ustanowionego z urzędu kwotę 1.376 zł (tysiąc trzysta siedemdziesiąt sześć złotych) w tym kwotę 176 zł tytułem zwrotu podatku VAT, tytułem wynagrodzenia za II instancję.

V Ga 95/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 20 maja 2014 roku Sąd Rejonowy w Częstochowie w sprawie VIII GC 167/13 z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w C. przeciwko M. W. (1) zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 10.614,37 zł wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13 % w stosunku rocznym od dnia 5 października 2012r. i orzekł o kosztach procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, że przedmiotem działalności cedenta M. W. (2) jest świadczenie usług wywozu śmieci, natomiast pozwanego jest m.in. rozbiórka i burzenie obiektów budowlanych. Pozwany chcąc wywiązać się ze swoich zobowiązań przez okres ok. 10 lat współpracował z M. W. (3), zlecając mu wywóz odpadów z kontenerów z różnych budów, za co płacił mu wynagrodzenie określone w fakturze w terminie 14 lub 30 dniowym. Zawarcie poszczególnych umów wyglądało w ten sposób, iż pozwany telefonicznie zlecał wywóz z określonej budowy, po czym pod koniec miesiąca wystawiana była zbiorcza faktura, która po sprawdzeniu czy zgadza się ilość kontenerów, była potwierdzana przez pozwanego lub jego księgową. W podobny sposób wykonywane były usługi na przestrzeni października 2010 roku – stycznia 2011 roku. Po ich wykonaniu M. W. (2) wystawił następujące faktury:

- nr 283/ 10 z dnia 31 października 2010 roku na kwotę 6.550,03 zł,
- nr 363/10 z dnia 31 grudnia 2010 roku na kwotę 373,84,
- nr 24G/11 z dnia 31 stycznia 2011 roku na kwotę 1.620,00 zł.

Powyższe należności miały zostać zapłacone przelewem w terminie 14 dni. Faktury zostały podpisane i opatrzone pieczętką firmową pozwanego, pomimo tego oraz upływu terminu płatności należności nie zostały uregulowane. Pozwany nigdy nie zgłaszał żadnych zastrzeżeń co do poprawności wykonanych usług, danych zawartych w fakturach, ani też nie zwrócił faktur. W dniu 14 maja 2012 roku M. W. (2) zawarł z powódką umowę cesji powierniczej, na podstawie której przeniósł na nią wierzytelności wobec pozwanego wynikającą z w/w faktur w łącznej wysokości 8.570,03zł, celem ich odzyskania. W imieniu powódki umowę podpisała A. M. (poprzednie nazwisko D.) będąca (wg wpisu dokonanego w dniu 23 kwietnia 2010 roku w KRS) prezesem zarządu, uprawnionym do jednoosobowej reprezentacji. Cedent podpisał zawiadomienie o cesji. Dokument ten wraz z cesją oraz wezwaniem do zapłaty z dnia 27 września 2012 roku, w którym powódka żądała zapłaty kwoty 8.570,03zł z ustawowymi odsetkami, przesłane zostały przez powódkę pozwaną. Wezwanie to pozostało bez odpowiedzi.

Sąd Rejonowy wskazał, że bezspornym było, iż M. W. (2) wystawił faktury nr (...) z dnia 31 października 2010 roku na kwotę 6.550,03 zł, nr 363/10 z dnia 31 grudnia 2010 roku na kwotę 373,84 oraz nr 24G/11 z dnia 31 stycznia 2011 roku na kwotę 1.620,00 zł, które to należności nie zostały zapłacone. Istota niniejszego sporu sprowadzała się do rozstrzygnięcia czy doszło do skutecznego zawarcia umowy pomiędzy M. W. (2) a pozwanym, czy była to umowa przewozu czy o świadczenie usług, czy dochodzona należność uległa przedawnieniu, a także czy powódka nabyła skutecznie wierzytelność. W konsekwencji zaś czy może domagać się zapłaty kwoty dochodzonej pozwem. W ocenie Sądu Rejonowego strony łączyła umowa o świadczenie usług w rozumieniu art. 750 k.c. A mając na uwadze to, iż pozwany przyjął faktury, nigdy nie zwrócił tych dokumentów, nie zareagował na wezwanie do zapłaty, nie złożył, pomimo zobowiązania Sądu, dokumentów w postaci ewidencji zakupu VAT i ewidencji kosztów uzyskania przychodów oraz deklaracji (k. 98), nie sposób uznać, że dokumenty w postaci faktur nie odzwierciedlały rzeczywistych relacji między stronami. W konsekwencji powiązanie tych dokumentów z zeznaniami świadka, pozwalało przyjąć, iż strony zawarły umowy o świadczenie usług polegającej na wywozie odpadów. Zlecone prace zostały wykonane, a pozwany zobowiązany był do zapłaty należności w wysokości wynikającej z wystawionych faktur. Jednocześnie ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w sposób jednoznaczny wynikało, że pomimo upływu terminów zapłaty określonych na fakturach, a także mimo wezwania do zapłaty, pozwany nie uregulował należności w kwotach odpowiednio: 6.550,03 złotych z tytułu należności głównej wynikającej z faktury VAT nr (...) wymagalnej dnia 15 listopada 2011 roku, 400,00 złotych z tytułu należności głównej wynikającej z faktury VAT nr (...) wymagalnej 15 stycznia 2011 roku i 1.620,00 złotych z tytułu należności głównej wynikającej z faktury VAT nr (...) wymagalnej 15 lutego 2011 roku. W konsekwencji stwierdzić należy, że powódce przysługiwało roszczenie o zapłatę powyższego wynagrodzenia wraz z odsetkami za opóźnienie i dalszymi odsetkami za okres od dnia wytoczenia powództwa. Sąd Rejonowy uznał, że dochodzone roszczenie, wbrew stanowisku pozwanego, nie jest przedawnione. Konsekwencją przyjęcia, iż zawarta umowa jest umową o świadczenie usług jest zastosowanie art. 751 pkt 1 k.c., który przewiduje, iż roszczenia o zapłatę wynagrodzenie za spełnione czynności i o zwrot poniesionych wydatków przysługujące osobom, które stale lub w zakresie działalności przedsiębiorstwa trudnią się czynnościami danego rodzaju, przedawniają się z upływem lat dwóch. Nie ulegało wątpliwości, iż cedent M. W. (2) jest przedsiębiorcą, a przedmiotem jego działalności jest świadczenie usług wywozu odpadów. Wykonane przez niego dla pozwanego prace mieściły się w zakresie jego działalności. W konsekwencji uznać należy, że ma zastosowanie art. 751 k.c. przewidujący dwuletni termin przedawnienia roszczenia o zapłatę wynagrodzenia. Termin ten rozpoczyna swój bieg, zgodnie z art. 120 k.c., od dnia wymagalności. Ja wynika z zeznań świadka M. W. (2) oraz zapisów na fakturach, zapłata miała mieć miejsce w terminie 14 dni tj. w dniach 14 listopada 2010 roku (faktura VAT nr (...)), 14 stycznia 2011 roku (faktura VAT nr (...)), 14 lutego 2011 roku (faktura VAT nr (...)). Tym samym pozwany najpóźniej w tych dniach winien uregulować należność, jeśli zaś tego nie uczynił to stosownie do treści art.111§1 k.c. w dniu następnym tj. odpowiednio 15 listopada 2010 roku, 15 stycznia 2011 roku i 15 lutego 2011 roku roszczenie stało się wymagalne i tym samym

rozpoczął swój bieg termin przedawnienia, który zakończyłby się dla poszczególnych roszczeń w dniach 15 listopada 2012 roku, 15 stycznia 2013 roku i 15 lutego 2013 roku. Pozew w niniejszej sprawie wniesiony został skutecznie do Sądu w dniu 5 października 2012r, a zatem przed upływem terminu przedawnienia. W konsekwencji przyjęć należało, iż podniesiony przez pozwanego zarzut jako bezzasadny nie mógł zostać uwzględniony, dochodzone bowiem przez powódkę roszczenie nie uległo przedawnieniu. Powódka nabyła skutecznie wierzytelność jaka przysługiwała cedentowi w stosunku do pozwanego z tytułu wynagrodzenia za świadczone usługi wywozu odpadów. Roszczenia te stały się wymagalne na przestrzeni 15 listopada 2010 roku – 15 lutego 2011 roku, a zatem nie uległy one przedawnieniu przed datą wniesienia pozwu do Sądu. Mając zatem powyższe na uwadze Sąd I instancji uznał roszczenie powódki za zasadne.

Powyższy wyrok został zaskarżony apelacją przez pozwanego, który zarzucił:

- naruszenie art. 233 § 1 kpc poprzez jego błędne zastosowanie, polegające na dowolnej ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, tj. przede wszystkim zeznań świadka M. R. oraz dokumentów znajdujących się w aktach niniejszej sprawy, tj. faktur oraz umowy cesji wierzytelności załączonych do pozwu, a także będące konsekwencją nieuwzględnienia wniosku dowodowego pełnomocnika pozwanego o przesłuchanie w charakterze strony pozwanego M. W. (1) w drodze pomocy prawnej przed Sądem Rejonowym w Szczecinie (zgłoszonego w punkcie 4 pisma procesowego pełnomocnika pozwanego z dnia U października 2013 roku), co doprowadziło do błędu w ustaleniach faktycznych oraz do błędnej oceny okoliczności niniejszej sprawy sprowadzających się przede wszystkim do ustalenia, że:

- strony zawarły umowę, na podstawie której świadkowi M. R. przysługiwała wobec pozwanego wierzytelność pieniężna przeniesiona następnie, na podstawie umowy cesji, na powoda i dochodzona przez niego w niniejszej sprawie.

- wskazana wyżej umowa, zawarta zdaniem Sądu I instancji przez świadka M. R. z pozwanym, miała charakter umowy o świadczenie usług w rozumieniu art. 750 kc, a nie umowy przewozu (art. 774 i nast. kc), a w konsekwencji także do ustalenia, iż podniesiony przez pozwanego (z ostrożności procesowej) zarzut przedawnienia roszczenia powoda nie zasługuje na uwzględnienie.

- umowa cesji wierzytelności podpisana pomiędzy świadkiem M. R. oraz powodem została skutecznie zawarta.

co ostatecznie doprowadziło do uwzględnienia powództwa w całości, podczas gdy, w ocenie pozwanego, prawidłowa ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (po jego uzupełnieniu przez dopuszczenie dowodu z przesłuchania w charakterze strony pozwanego M. W. (1)) i okoliczności niniejszej sprawy powinna prowadzić do oddalenia powództwa w całości.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w Częstochowie z dnia 20 maja 2014 roku (sygn. akt VIII GC 167/13) w zaskarżonej części oraz o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, a ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i o oddalenia powództwa w całości a także o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie kosztów postępowania przed Sądem II instancji według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Bez względu na podniesione w apelacji zarzuty, wyrok Sądu Rejonowego należało zmienić i powództwo oddalić.

Na etapie postępowania apelacyjnego powstała konieczność przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego z zakresu psychiatrii celem ustalenia czy z uwagi na stan zdrowia pozwanego M. W. (1) w chwili zaciągania zobowiązań w okresie od października do lutego 2011r. stanowiących źródło roszczeń dochodzonych przez powoda w sprawie pozwany

znajdował się w stanie wyłączającym świadome lub swobodne powzięcie decyzji, a tym samym dla ustalenia, czy mógł skutecznie zaciągnąć zobowiązanie.

Stosownie bowiem do art. 82 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych. Należy podkreślić, iż dla stwierdzenia nieważności oświadczenia woli w oparciu o art. 82 k.c. wystarczające jest istnienie jednej z wymienionych w powołanym przepisie przyczyn uznania umowy za nieważną. Stan wyłączający świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli nie oznacza całkowitego zniesienia świadomości i ustania czynności mózgu. Wystarczające jest istnienie takiego stanu, który powoduje brak rozeznania, niemożność rozumienia posunięć własnych i posunięć innych osób oraz niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania (por.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2006r., IV CSK 7/05, LEX nr 180191; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2010r., II CSK 147/10, LEX nr 621139).

Z opinii biegłego sądowego z zakresu psychologii E. B. wynikało, że w okresie 2010 i 2011r. zaburzone funkcjonowanie poznawcze u pozwanego uniemożliwiło mu podejmowanie w pełni świadomych i swobodnych decyzji (k. 205 akt). Także opinia biegłego sądowego z zakresu psychiatrii J. K. jednoznacznie potwierdziła, że pozwany w chwili zaciągnięcia zobowiązań objętych niniejszym sporem, znajdował się w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. (k. 236 akt).

Podkreślenia wymagało, że Sąd Okręgowy uznał sporządzone opinie wraz z ich uzupełnieniami za rzetelne, kompletne, nie budzące zastrzeżeń z punktu widzenia zgodności z zasadami logiki, wiedzy powszechnej, poziomu wiedzy biegłej, podstaw teoretycznych opinii, sposobu motywowania i stopnia stanowczości wyrażonych w nich wniosków. Oboje biegli mieli kontakt z pozwanym i przeprowadzili jego badanie a także zapoznali się z historią choroby, opiniami sporządzonymi do innych postępowań oraz treścią postanowienia Sądu Okręgowego w Szczecinie, I Ns 356/14, w przedmiocie ubezwłasnowolnienia całkowitego pozwanego.

Zatem w świetle opinii biegłych sądowych, nie budziło wątpliwości, iż zaciągnięcie zobowiązań przez pozwanego M. W. (1) w okresie października do lutego 2011r. dotknięte było wadą oświadczenia woli opisaną w art. 82 k.c.

U pozwanego M. W. (1), wystąpiło wyłączenie świadomego i swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli, głównie na skutek choroby Alzheimera oraz wynikających z tego zaburzeń czynności poznawczych na poziomie otępienia głębokiego stopnia. Przy czym, jak wskazał biegły J. K., już od 2008r. pozwany był leczony u lekarza rodzinnego z rozpoznaniem otępienia.

Należy podkreślić, że złożenie oświadczenia woli w stanie określonym w art. 82 k.c. powoduje jego nieważność bez potrzeby wykazywania jakichkolwiek dalszych okoliczności. W szczególności bez znaczenia jest, czy druga strona czynności prawnej miała świadomość wyżej wymienionego stanu. Porządek prawny chroni osobę składającą oświadczenie woli w stanie wyłączającym świadomość lub swobodę. Ochrona dobrej wiary jej kontrahenta w ogóle nie wchodzi w rachubę. Czynność prawna jest bezwzględnie nieważna i każda osoba zainteresowana może żądać ustalenia tej nieważności, nawet wówczas, gdy same strony ważności czynności nie kwestionują (por. uchwała SN z dnia 7 sierpnia 1970 r., III CZP 49/70).

Zatem żądanie powódki nie korzysta z ochrony prawnej z uwagi na nieważność czynności prawnych dokonanych przez pozwanego a stanowiących źródło zobowiązania w niniejszej sprawie.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy zmienił wyrok Sądu Rejonowego i powództwo oddalił na mocy art. 386 § 1 k.p.c. w z art. 82 k.c.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu orzeczono na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze (Dz.U. z 2002r., nr 123, poz. 1058 ze zm.), w związku z § 6 pkt 3 i § 13 ust 1 pkt 1 rozporządzenia

Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2002r., nr 163, poz. 1348 ze zm.).